

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar pentru elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special primar în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* propune ca finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei.

Pornind de la modelul didactic al istoriei, conceput pentru toată durata școlarității, experiențele de învățare propuse reprezintă, deopotrivă, etape ale unui tip specific de antrenament intelectual și ocazii pentru valorificarea experiențelor afectiv-atitudinale.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei în învățământul special primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Programa școlară valorifică exemple de activități de învățare din programele anterioare destinate copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, oferind cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de învățare care permit trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe activități de învățare. Astfel, pentru clasa a IV-a, exemple de activități de învățare pot fi următoarele:

- exerciții de alcătuire a unor axe cronologice, scurte prezentări, alcătuirea de compuneri, citirea izvoarelor istorice, vizionarea unor filme istorice și comentarea lor, folosirea în paralel a mijloacelor didactice audio-vizuale, însoțite de o scurtă prezentare a lor, exersarea lucrului în echipă, a cooperării, investigarea și valorizarea propriei experiențe;
- realizarea unor activități care stimulează curiozitatea pentru studiul istoriei, cultivarea dragostei de țară și de semeni.

Sunt recomandate demersuri didactice bazate pe învățarea prin descoperire și jocuri de rol care favorizează corelarea experiențelor anterioare de învățare cu noile conținuturi.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Astfel,

elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special primar iau contact succint cu noțiuni și informații ce urmează a fi consolidate pe parcursul ciclurilor gimnazial și liceal.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* are la bază și promovează următoarele principii:

- demersul didactic este centrat pe elev ca subiect al activității instructiv-educative;
- accentuarea caracterului aplicativ-practic al demersului didactic;
- dezvoltarea unor strategii didactice necesare dezvoltării competențelor;
- asigurarea coerenței și a progresului la nivelul disciplinei, precum și a transferabilității competențelor-cheie, prin deschiderea către abordări inter- și transdisciplinare cu celelalte discipline de studiu, în interiorul ariei curriculare *Om și societate*;
- compatibilizarea curriculumului național cu cel european, prin formarea domeniilor de competențe indispensabile vieții active, într-o societate a cunoașterii, specifică secolului XXI;
- asigurarea calității educației.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea de metode

active care pot contribui la:

- crearea unui mediu educațional care favorizează interacțiunea;
 - dezvoltă personalitatea elevului;
 - dezvoltă sentimentele de stimă față de sine și față de ceilalți.
- Forma actuală a programei își propune să contribuie la recâștigarea interesului elevilor față de cunoașterea trecutului prin:
- propunerea unui traseu de învățare în care elevii fac cunoștință cu trecutul pornind de la situații familiare, urmate de cele care se află la mai mare distanță în timp și spațiu;
 - adecvarea obiectivelor-cadru la etapa de școlaritate pe care o reprezintă învățământul primar special;
 - o diversificare a activităților de învățare și o creștere a ponderii acestora în programă.

În elaborarea programei s-au avut în vedere:

- contribuția istoriei la obiectivele etapei de școlaritate pe care o reprezintă învățământul special primar;
- recomandările referitoare la studiul istoriei, cuprinse în documente elaborate la nivel european, în mod deosebit,
- rezultatele unor cercetări referitoare la studiul istoriei în învățământul special primar;
- valorificarea experienței cadrelor didactice care au utilizat programa anterioară, respective, contribuția istoriei la competențele de bază care se dezvoltă prin învățământul special primar.

Competențe generale

- 1. Înțelegerea și reprezentarea timpului istoric**
- 2. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice**
- 3. Stimularea curiozității pentru istorie**
- 4. Dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Înțelegerea și reprezentarea timpului istoric**

Clasa a IV-a
<p>1.1 Ordonarea cronologică în timp și spațiu a unor evenimente din familie, a faptelor prezentate într-o situație de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alcătuirea unei axe a timpului care să prezinte evenimente din viața personală sau a comunității; - Alcătuirea unui arbore genealogic al familiei după o schemă dată; - Audierea/citirea de scurte biografii ale unor mari personalități și încadrarea lor în secolele în care au trăit.
<p>1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simulări ale confruntărilor armate folosind TIC; - Localizarea pe harta României a unor locuri de importanță istorică; - Descrierea unor fotografii care ilustrează viața oamenilor dintr-o anumită localitate; - Citirea unor texte în care sunt prezentate ocupațiile oamenilor din localitatea de domiciliu.
<p>1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor prin raportarea la timp și spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea unor informații dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, etc.; - Realizarea unor hărți care exemplifică măsurarea timpului în istorie.

2. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea izvoarelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Citirea unor texte istorice; - Căutarea de informații despre o temă istorică dată; - Comentarea unor fotografii/imagini.
<p>2.2. Analiza surselor pentru identificarea informațiilor cât mai diverse despre trecut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții în grup despre faptele petrecute în trecut; - Realizarea unor postere sau albume despre evenimentele petrecute în localitate care i-au impresionat, puse într-o ordine cronologică.

3. Stimularea curiozității pentru istorie

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea asemănarilor și deosebirilor dintre oameni/grupuri de oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții în grup referitoare la faptele oamenilor din trecut, la marii eroi ai neamului; - Selectarea pe bază de informații a asemănarilor și deosebirilor dintre fapte, oameni; - Exprimarea de păreri proprii.
<p>3.2. Formularea de întrebări legate de marii noștri eroi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redactarea unor compuneri scurte în care să exprime propria lor părere în legătură cu marile evenimente din istoria neamului; - Alcătuirea unui colț muzeistic al clasei; - Vizitarea unui muzeu sau a unei case memoriale.

4. Dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a IV-a	
4.1. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor modalități în care ar fi putut acționa în anumite împrejurări din viața personală (de exemplu, exerciții de tipul Ce ai fi făcut astăzi?); - Discuții în grup referitoare la faptele unor personalități istorice, modul în care au influențat desfășurarea unor evenimente; - Selectarea asemănărilor și deosebirilor între fapte/evenimente, personalități; - Redactarea unor texte scurte în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente, personalități din trecut.
4.2. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice; - Jocuri de rol pe baza faptelor unor personalități istorice; - Proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
NOȚIUNI INTRODUCTIVE	Istoria ca știință; Cronologia; Izvoare istorice.
COMUNITATEA LOCALĂ ȘI NAȚIONALĂ	Familia; Locul familiei în viața comunității, trecut și prezent; Copilăria, ieri și azi la români; Locuri, fapte, obiceiuri; Localitatea natală; Religiile din România; Sărbătorile la români și la minorități; Școala, trecut și prezent.
EPOCI. ANTICHITATEA	Geto-dacii; Burebista-lecturi istorice; Romanii; Traian și Decebal-lecturi istorice despre războaiele daco-romane.
EVUL MEDIU EPOCA MODERNĂ CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	Marile personalități: - Mircea cel Bătrân; - Vlad Țepeș; - Ștefan cel Mare; - Mihai Viteazul; - Constantin Brâncoveanu; - Alexandru Ioan Cuza; - Carol I; - Ferdinand; - Regina Maria; Legende istorice; Mănăstiri, monumente, orașe de importanță istorică.

Sugestii metodologice

Utilizarea surselor istorice în predarea *Istoriei* trebuie să se afle permanent la îndemâna profesorului.

Strategiile didactice focalizate pe utilizarea surselor istorice trebuie să ia în considerare utilitatea sursei în activitatea de predare-învățare, formarea competențelor specifice și multiperspectivitatea, ca *mod de a gândi*, a selecta, a examina și a folosi la clasă.

Utilizarea de dovezi provenind din diferite surse pentru a lămuri complexitatea unei situații și pentru a descoperi cauzele care au produs acel eveniment.

Gândirea critică este considerată un factor-cheie în învățarea eficientă. Antrenarea acestui tip de gândire are ca punct de plecare utilizarea argumentelor, citirea de texte, elaborarea întrebărilor de tip releu.

Utilizarea investigației ca demers didactic favorizează aplicarea, în mod constructiv și creativ a cunoștințelor dobândite în situații noi și variate; Metoda presupune stabilirea sarcinilor precise de lucru, înțelegerea acestora de către elevi și rezolvarea sarcinilor de lucru.

Demersul investigativ este raportat la trei etape:

1. Definierea problemei;

2. Alegerea metodei adecvate de lucru; (ce să facă ?, cum să facă?, etc);

3. Identificarea soluției optime (în momentul acesta profesorul trebuie să specifice ce așteptări are de la elevi, cunoscând nivelul de înțelegere a acestora, precum și rezultatele învățării, în urma acestei activități didactice).

Proiectul este o activitate complexă de învățare care poate fi folosită și ca instrument de evaluare, atât formativă, cât și sumativă.

Proiectul este o activitate individuală și/sau în grup, care pune elevii în situația de a lua decizii, de a comunica și negocia.

Proiectarea activității didactice

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific. Documentele de proiectare elaborate (planificarea calendaristică și proiectele unităților de învățare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic).

- Ce conținuturi alegem? (sunt selectate, concretizate și organizate conținuturile).

- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, inclusiv resurse TIC, de timp, forme de organizare a clasei de elevi).

- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de program într-un an școlar).

Elaborarea planificării calendaristice implică:

- identificarea unităților de învățare;

- stabilirea ordinii acestora;

- corelarea competențelor specifice și a conținuturilor de învățare cu activități de învățare și timpul alocat acestora;

Prin realizarea proiectelor de unități de învățare, profesorul valorifică deplin contextul educațional în care își desfășoară activitatea la clasă.

Elaborarea strategiilor de predare-învățare

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea de metode active care pot contribui la crearea unui mediu educațional care favorizează interacțiunea, dezvoltă personalitatea elevului, dezvoltă sentimentele de stimă față de sine și față de ceilalți.

Bibliografie:

1. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și Intervenție*, Editura Polirom, Iași;
2. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
3. Pârvu, A.M., Dobrescu, S., (2016), *Istorie. Caiet multifuncțional pentru clasa a IV-a + Manual digital*, Editura CD Press, București;
4. Almaș, D., (2018), *Povestiri istorice pentru copii și școlari*, Editura Agora, București;
5. *Programa școlară pentru disciplina Istorie, clasa a IV-a*, București, 2014.

Grupul de lucru:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Barbu Ana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ivana Dorina-Luisa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bădănoiu Marian-Ovidiu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bogeanu Dorinel	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ioniță Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt